

Előfizetési árak:	
Egész évre	12 frt.
Félévre	6 „
Negyedévre	3 „
Egy órára	1 „
— Egyes szám 4 kr. —	

Kiadóhivatal:
Pleitiz Fer. Pál könyvnyomdája
Nagybecskerek, Uri-utca 276 sz.,
hová az előfizetések és a lap
szétküldésére vonatkozó felszólalások
intézendők.

TORONTÁL

POLITIKAI ÉS TÁRSADALMI NAPILAP.

Szerkesztőség iroda:
Nagy-Becskerek.
Zápolya-utca 1-56 szám
hová a lap szellemi részét illető
minden közlemény intézendő.

Hirdetések
a kiadóhivatalban fogadtatnak el.
Azonkívül az összes hirdetési
irodáknak.

Megjelenik mindennap,
vasár- és ünnepnapok
kivételével.

Nagy ember, nagy szó.

Nagybecskerek, október 4.

Wekerle nagy ember, oszlopos talentum és még hozzá karakter. És a mi mint politikusnak, pénzügyi embernek és szónoknak számos előnyeire az államférfiúi bélyeget rányomja, az ama nyugodtság, előkelő nyugalom, melyet minden kijelentésénél megőriz, melyekre őt a helyzet, vagy a szélső táborban levő ellenfeleinek kiváncsisága készíti.

Azokat a szegény lelkeket, a kik a képviselőház szélső baloldalán öntulbecsülésük tisztító tűzében aszalódnak, nem hagyta nyugodni valami, a mig csak a miniszterelnök szájából nem kapnak értesülést a házassági javaslat tárgyában, melyet pedig tulajdonképpen nem is akarnak. Most megkapták az oly forrón óhajtott értesítést. Valjon nyugtuk lesz-e most már a szegény lelkeknek? Alig hisszük. Wekerle férfinak, őszinte nyilatkozata lehetetlen hogy beleilljék azok czók-mókjába, a kik speciális, önmaguk által mindenestre jól ismert, a külvilágra nézve azonban, mely radikál-liberálisoknak tartotta ez emberkéket, igen kétes okokból úgy melleleg a polgári házasságot is, főleg azonban a szabadelvű, de a közjogi alapra vonatkozólag szigorúan konzervatív pártot, megbuktatni szeretnék és a hamisítatlan 1867-iki alapon álló minden leendő kormányt szintén támadnának, akár áll programján a polgári házasság, akár nem.

Wekerle igazi alkotmányos szellemben számolt ugyan minden eshetőséggel, és figyelembe vette azt az esetet is, hogy a korona esetleg megtagadja beleegyezését a házassági jogról szóló javaslathoz, de első sorban annak a biztos reményének adott kifejezést, hogy a korona meg fogja adni az előzetes jóváhagyást a javaslathoz. És ebben tökéletes igaza van. Nem félek, hogy az események demantálnak, midőn

azt állítom, hogy azok közül, a kik eddig hivatva voltak ő Felségének e fontos javaslat tárgyában szakértő asszisztenciát teljesíteni, egy sem hozott elő oly valamit, a minek arról kellene a koronát megcáfolatlanul meggyőzni, hogy hibát követne el, ha a javaslatot a törvényhozás által való elfogadáshoz segitené. Ha még aggályok forognának fenn, úgy ezek nem olyanok, melyek magát a javaslatot illetik; hanem olyanok, melyek a politikai helyzetre, különösen arra az eshetőségre vonatkoznak, ha a javaslatot a királyi előzetes jóváhagyás dacára a főrendiház elvetné. Némi bizosságot szeretnék birni arra nézve, hogy a javaslat részére a főrendiházban is meg lesz a többség anélkül, hogy kényszerítve lenne a korona szokatlan rendszabályokhoz nyulni, melyek által a liberális elem kétségtelenül biztos többségig erősítették a magas házban. Legszívesebben látnák — ezt bizony nyúl senki sem fogja feltűnőnek találni, aki a személyeket és ügyeket ismeri — hogy a kormány és püspöki kar közt legalább a körjárja állapittatnék meg egy leendő módus vivendi-nek, mielőtt megadatik az előleges jóváhagyás, ez utóbbi azonban semmi esetre sem tétetik amattól függővé. És ezeket lehet tenni egy ellen, hisz a helyzetben van, hogy a korona nem fogja elejteni a Wekerle-kabinetet. Elvben már akkor beleegyezett a korona a polgári házasságba, mikor a kabinetet kinevezte, mikor Wekerle és tehetséges társai még nem voltak úgy kipróbálva a kitűnőség és bizalomra méltóság ama teljességében, melyben ma ragyognak. És — hogy csak egyet említsünk — a valutarendezés, igen valószínűleg Magyarország fináncziái, állam- és közgazdasága is, ma tán még kevésbé nélkülözhetik Wekerle vezetését, mint akkor, mikor a korona Szapáry miniszterelnök visszalépése után éppen Wekerlére bízta a kor-

mányelnökséget és nem más tagjára a szabadelvű pártnak. De azt is kétségtelennek kell venni, hogy az esetben, ha a kabinet a polgári házasság kérdése miatt bukna, sem Wekerle, sem kabinetjének más tagja nem vállalna tárczát, egyáltalán a szabadelvű pártnak egy fontosabb tagja is alig. Arra is tekintettel kell lenni, hogy az ellenzék többsége is engagálva van a polgári házasság mellett és hogy a municzipiumok, melyeket a király Kőszegen kifejezetten a közvélemény, tehát a népakarat hivatott tényezőinek mondott, deklarált, majdnem egyhangulag az egyházpolitikai reformok mellett nyilatkoztak és nagy haragra lobbantak a főrendiház ellen, mikor ez a reformok miatt bizalmatlanságot szavazott a miniszteriumnak.

A többször említett szegény lelkeknek nem lesz nyugtuk: Wekerle marad, a házassági törvényjavaslat jóvá lesz hagyva.

A miniszterelnök a királynál. Wekerle miniszterelnök bécsi utjáról a félhivatalos „B. C.” a következőket írja: Daczára minden kételyt kizáró közleményünknek Wekerle miniszterelnöknek ő Felsége által történt kihallgatásáról, egyes lapok mégis azt állítják, hogy ő Felsége már megadta az engedélyt a házassági jogról szóló javaslat előterjesztésére, mások viszont azt mondják, hogy a korona megtagadta az előzetes szentesítést e törvényjavaslattól. Mindezen, kizárólag kombináción alapuló jelentésekkel szemben újból határozottan hangsúlyoznunk kell, hogy Wekerle miniszterelnöknek bécsi útja a házassági jogról szóló javaslat előterjesztésével semminemű kapcsolatban nem volt. Ő Felsége döntése ezen fontos ügyben csak a legközelebbi hetek folyamán várható.

Orosz-francia barátkozás. Carnot köztársasági elnök tegnap délelőtt az orosz tengerészek tiszteletére rendezendő ünnepélyek ügyében alakult sajtóbizottság elnökségét fogadta s teljesen jóváhagyta annak előterjesztett programját. Carnot megjegyezte, hogy az orosz tisztek

A „TORONTÁL” TÁRCZÁJA.

Mátyás ur akarata.

Ketten ültek a kávéház törpe sarokasztala mellett. Mátyás ur és a fehér Aladár, Mátyás ur gazdag kalapgyáros volt, vastag, kővér, fontoskodó uri ember, gyönyörű gyémántgyűrűkkel ujjain, melyek majdnem hogy ránczokba futottak össze a kövérségtől, ha szivarját duzzadt ajkaihoz vitte. Sokszor megtette ezt a mozdulatot, anélkül, hogy szippantott volna a szivarból. Gyűrűit mutogatni kellett; ez tekintélyt kölcsönöz és irigyet szerez. Lassan, hümögve beszélt a fehér Aladárnak, ki ugy nézett ki mellette szép, friss, fehér arccal, mint egy színes lepke s ebben a pillanatban rendkívül szomorú volt.

— Nem kell haragudni édes barátom; nőm kissé heves természetű . . . Blanka heves természetű . . . igen, igen . . .

— Sohasem adtam reá okot, hogy megsért senek — duzzogta bánatos sóhajjal az ifju s még mélyebbre hajította alá a fejét. Fényes, puha, szőke haja volt; szinte csillogott a gázlángok bő világosságában.

Mátyás ur kedvetlenül feszengett székén. — Ne nehezteljen reá, szólott engesztelve, s megsimogatta a fiatal ember kezét. — Nagyon fájna . . . igen . . . esküszöm önnek, nagyon fájna, ha legjobb barátom fiának barátságát elveszteném. Az ön boldogult édes atyja legjobb barátom volt. Együtt utaztunk Németországban. Ő Kastornak nevezett engem, én Polluxnak neveztem őt. Elválhatatlanok voltunk. Uram, barátom, kedves Aladár — rebegte elérzékenyedve a gyáros, s nagy meleg nedves kezébe vette az ifju kezét — gondoljon édes atyjára, legjobb barátomra, igen, igen . . . gondoljon édes atyjára és jöjjön velem . . .

— Bocsánat uram — felelte halkán, tiszteletteljesen a fehér Aladár s kivonta kezét a gőzfürdőből, neje nem akarja . . .

— Blanka?

— Igen.

— Ah, értem igen, igen. — S Mátyás ur megkönnyebbülve, bizonyos öntetszelgesséssel simogatta meg kővér állát. — Blanka igen figyelmes, igen művelt, igen finom érzésű nő. Barátom, esküszöm önnek, hogy tökéletesen értem és méltányolom . . . Nagyon méltányolom őt is, őnt is, — de fölösleges, teringgettét, ki hitte volna . . . Lásza, édes Aladár, (s a gyáros, a mennyire husos nyelvétől telt, szinte hadarva beszélt) meg vagyok róla győződve, hogy Blanka igazi kincs, jól tettem, hogy nőül vettem, — ő kincs, fényes, ragyogó, tiszta, utólráhetetlen, — de a világ, barátom, a világ . . . Negyvennyolcz éves vagyok. Ez mindent megmagyaráz. Vagyonom, gyárom, részvényeim, házam irigység tárgyai a szomszédok szemében. Pihá, mily emberek, — rosszul leszek, ha eszembe jutnak. Uram, nem vagyok se számar, se műveletlen. Tartsa tehát természetesnek, hogy ezekre az irigy fickókra nem adok semmit. Hálás vagyok Blanka gyöngédségeért, de abba soha sem fogok beleegyezni, hogy házamat az én kedvemért klastrommá változtassa. Hohó! Nem, nem, nem, édes Aladár, az ön atyai barátja méltányolja neje figyelmét, de nem tűri, hogy ellenségei diadalmaskodjanak. Gyönyörű volna, mondhatom! Zeller és társa a rivális czég megpukkadna az örömtől. Így suttognának: Mátyás nem meri fentartani fiatal barátjával a barátságot, mert félti a feleségét. Soha, uram, soha! Nem akarom, hogy ezek a esehék diadalmaskodjanak rajtam. Tudom, hogy Blanka ezért mondott kellemetlenségeket önnek. A nemes lélek! Biztosra vette, hogy ön érteni fogja. Aladár, barátom, teringgettét, szerencsére én is értem őket és nem egyezem bele, nem . . . nem egyezem bele. Fiam uram, érte meg, érte

meg, — sohasem egyezem bele, hogy ön efféle haszontalansággért valaha ezt mondhasa rólam: Ah, szegény Mátyás, bizony ha jól meggondoljuk, ő sem volt különb, mint a többi.

S a nagy, kővér gyáros hatalmas kortyokban szivta magába a levegőt. Megmondta, a mit gondolt; jól esett. Nagylelkű, okos, ideális férfi módjára cselekedett, — többre becsülte magát husz perczenttel. Kicsit beleizzadt a szónoklatba, de ez is csupa öröm.

A szép, fehér Aladár azonban csak ingatta fejét szomorúan és nem felelt. Mátyás ur érezte, hogy nem győzte meg. Ez a fölfedezés kissé föl ingerelte. Az ördögbe, hát olyan rémitő hatalom az emberek gonosz suttogása, hogy nem lehet legyőzni?

— Mit gondolkozik, jöjjön . . .

— Lehetetlen, uram — mormogta az ifju és felállt. — Nagyon szívesen megtenném, de — Blanka az ön neje . . .

— Ki vele, ki vele! Blanka . . .

— Megtiltotta . . . lehelte kicsit megzavarodva az ifju. Beláthatja tehát, hogy parancsát tiszteletben kell tartanunk.

— Megtiltotta? A nőm . . .

— Az ön neje.

— Megtiltotta . . . hm . . . Az ember azt hinné, hogy ez jelent valamit, pedig nem jelent semmit. Az én kedvemért tette. Tudja, kedvesem, én nem sokat forogtam előkelő körökben, mint ő — nevelő volt, igen . . . sok előkelő helyen megfordult — de annyit én is tudok, hogy ily áldozatokat nem szabad elfogadni, különben féltékeny tevé hérébe keveredünk, s ez nem kellemes. Mi következik ebből? Az, hogy ha ön megszakit házammal minden összeköttetést, Zeller, és társa halálra szekiroz engem a czélogatással: no, kedves ur, hát egyedül vannak, kettecskén, mindig, télen nyáron, ősszel, tavasszal, ha esik, ha nem? Semmi vendég, jó barát, senki? Elűztük az egyetlen is, féltékenyek

bizonyára kedves emlékeztükben fogják tartani az ünnepélyeket és megígérte, hogy jelen lesz az opera diszeldadásán. Mohrenheim b. az orosz nagykövet tegnap meglátogatta Dupuy miniszterelnököt és közölte vele Sándor császár táviratát, amelyben őszinte köszönetét fejezi ki a rokonszenvért, amelynek Carnot köztársasági elnök és a francia kormány a Russalka orosz hadihajó katasztrófája alkalmából bizonyosságát adták. Az a szándék, hogy a sajtó a touloni ünnepségeken küldöttségileg képviseltesse magát és 23 hírlap részéről aláírt üdvözlő táviratot intézzen az ünnepet rendezendő bizottsághoz, a párisi irányadó körökben rossz vért szült. Ama lapoknak szerkesztőit megidéztek a sajtóhatóság elé, hol is nekik kategoricze kijelentették, hogy jobb lesz a küldöttség eszméjével felhagyni, hisz Oroszország Toulonban eléggé hivatalosan lesz képviselve.

HIREK.

— **Ő Felsége a király** mai névünnepe alkalmából délelőtt 10 órakor a városi róm. kath. plébánia templomban ünnepélyes isteni tisztelet volt. A szent misén Schaffer Antal p. praelatus ezelebrált fényes segédlettel; az egyházi éneket, Haydn nagymisét, Schager kántor vezette. Az ünnepélyes isteni tiszteleten megjelent a megye tisztikara Daniel alispán vezetésével; az összes állami és városi hivatalok tisztviselői; a közös hadseregbeli tisztikar Serdics alezredes, a honvédségi tisztikar Straubert parancsnok vezetésével, továbbá az összes tanintézetek tanári kara és tanuló ifjúsága. A város is, a mai ünnep alkalmával díszruhát öltött, a mennyiben az összes középületeken nemzeti színű zászlók lengenek. A szívekben ájtatos kívánság kél: Isten éltesse a magyar királyt.

— **A miniszter és a jegyzői tanfolyam.** Több isben megemlékeztünk már a torontálmezei jegyzői tanfolyamról, melynek működéséről Hieronymi belügyminiszter csak legutóbb is nagyon elismerőleg nyilatkozott. Ugyanakkor megígérte nemcsak az erkölcsi támogatást, melylyel a tanfolyam már rég óta dicsekedhetik, hanem az anyagi támogatást is. Most a belügyminiszter az 1893/94-iki tanév költségeinek fedezésére 400 forintot utalványozott.

— **Városi közgyűlés.** Nagybecskerek város képviselő-testülete e hó 5-én rendkívüli közgyűlést tart, melynek tárgysorozata a következő:

1. A városi tanács betérjeszti a folyó 1893. évre szükségessé vált pótköltségvetést.
2. A városi tanács betérjeszti a jövő 1894. évre szóló rendes költségvetést.
3. A városi főgimn. bizottságnak véleményes javaslata a rendes tanárok fizetésének felemelése tárgyában.
4. Polgármester hivatalos jelentése a vásártér tárgyában.
5. Polgármester hivatalos jelentése a vashidak tárgyában.
6. A főgimn. bizottság véleményes javaslata Balázs Gyula főgimn. tanár fizetésének kiutalványozása iránt.

— **De értse meg, uram,** hogy Blanka kikergetett!

— **Mátyás ur** felfortyant. — Nem tőröm! Jóvá fogja tenni, esküszöm — elégtételt szerzek és Blanka jóvá fogja tenni. Ne szóljon, vegye a kalapját, menjünk! Kikergette az én házamból őnt... Ez iszonyu! Zeller és társa ordítanak örömben, ha megtudnák... Soha! Jóvá kell tenni, jóvá kell tenni...

— **S a gyáros** húzta, vonszolta magával fiatal barátját, el nem eresztette volna egy félvilágért. Künn zuhogott az eső, Mátyás ur bérkocsiba tuskolta foglyát, s vitte haza.

— **Az uzsonna** fényes volt. Kitűnő vajás szeletkék, thea, pompás szivarok. Mátyás ur azonban rosszul érezte magát, s magában boszankodott. Neje feltűnő hidegen bánt vendégével. Nyulánk, fess fiatal asszony volt, s a jó urnak úgy tetszett, mintha vele is gunyolódnék. Mérgében, majd hogy össze nem eszokolta Aladárt, csakhogy ellensúlyozza neje ajkán a különös, bosszantó, kihívó mosolyt. Tíz perc múlva kifakadt a türethetlen hőség ellen, s a verandára lépett.

— **Az asszony** Aladárhoz fordult. — Nos? — kérdezte pirulva, gyorsan. — **Mátyás** akarja, — felelte mosolyogva az ifju, s vállat vont.

— **Az asszony** egy pillanatilag tétovázva állt, azután kirepült a verandára s Mátyás urat hevesen megcsókolta.

Abonyi Arpád.

7. Az ipartanodai bizottság jelentése Sukk Antal tanár fizetésének kiutalványozása iránt.

8. Az ipartanodai testület hason jelentése Adamovics János rajztanár fizetésének kiutalványozása iránt.

9. Az ipartanodai testület hason hiv. jelentése Bugarszky Milivoj szerb nyelvtanító fizetésének kiutalványozása iránt.

— **Ünnepély Módoson.** A módosi műkedvelő társulat Jókai ötven éves írói jubileuma alkalmával jól sikerült ünnepélyt rendezett e hó 1-én az ottani szinkörben. A dalkör a „Himnusz“-t énekelte s Demkó Endre egy szónoki hévvel előadott szép beszédben esetelte a korosorú irónak elvülhetlen érdemeit. Majd Taub Gyula sikerrel szavalta Jókai „Ezredév“ című költői becsü művét és Szecskó Lajos nagy hatással énekelte magyar népdalokat. Osztie Andor sikerrel adta elő Rákosi Viktor „Haljunk meg“ című művét s a módosi dalkör elénekelte a Szózatot. A programutolsó száma volt az „Élőkép.“ Egy fiatal bájos hölgy: Langer Bertka a. gyönyörű jelmezben, megkoszoruzta Jókai mellszobrát. A közönség az eddigi szereplőket is megérdemelt kitüntetésben részesítette, de ekkor valószínűs tápsviharban tört ki. Perczekig tartott az éljenzés. Az ünnepély után a hajnali órákig tartó táncvigalom következett, amelyen a módosi és közeli vidékek szépei vettek részt.

— **Jegyzői vizsgák.** Ma kezdődött meg a jegyzői vizsgák írásbeli része. Tizennyolc jelentkezők a vizsgálatra, ma este 6 órakor lesz vége az írásbelinek és holnap reggel kezdődik a szóbeli.

— **Jókai ünnepély.** A városunkban rendezendő Jókai ünnepély tárgyában a „Magyar Olvasókör“ ma este hat órakor választmányi ülést tart.

— **Halálozások.** Dr. Györgyevits Milosné szül. Vuits Ottilia, ma reggel 35 éves korában meghalt. Férje Györgyevics Milos ügyvéd és nagyszámu rokonság gyászolja elhunytát. — Nagy és osztatlan részvétet fog kelteni városunkban a Temesvárról érkezett hír, mely szerint dr. Reiner József nyug. törvényszéki orvos, volt temes vármegyei tb. főorvos, 80 éves korában, hosszu szenvedés után meghalt. Az elhunyt, ki életében rendkívül sok megpróbáltatáson ment át, kétszer telepedett meg városunkban. Első ízben 1847-ben és itt érte őt a szabadságharc, mely alatt mint a Vetter tábornok alatt álló torontál-bácsmezei honvédkórház igazgatója törzserősi rangban működött oly odaadással, hogy mint ezt 30 évvel később Nagybecskerek városa agg kanonokplébánosa Várady igazolta, a legénység által csak „jólélkü doktor“nak ismertették. Másodsor az alkotmányos idők beálltával jött ismét Nagybecskerekre s a vármegyénkben ez időben dühöngött scorbut-járvány ellen nagy sikerrel működött. Reiner élete érdekes történetekben is gazdag. Így Szegeden esett meg rajta többek közt az, hogy egy ízben beállított hozzá egy magyar parasztlány, kinek jókora löse volt a karján s midőn ő ezt bekötözte, a paraszt udvarias hangon megköszönvén szívességét, távozásakor az orvos nem kis ámulatára Rózsa Sándornak mutatta meg magát. A szabadságharcban Reiner Kossuthnal Lugosig menekült, ott pedig négy lovából kettőt Kossuthnak engedett át és nagy hazánkfia e két lóval menekült át a határon. Reiner temetése óriási részvét mellett ment végbe.

— **Községi választások.** Mokrinban szept. 30-án tartották meg a községi tisztújítás Grób Béla főszolgabíró elnöklété alatt. A választó gyűlés rendkívüli élénkség mellett folyt le, noha a jelöltek majd nem mindegyike közfelkiáltással lett megválasztva. Megválasztott bíróvá Novákov Nová közfelkiáltással, albiróvá Szrblyin Milán szótöbbséggel. Közfelkiáltással pénztárosá Popov Zsivko, közgyámnak: Mihajlovics Lyuba, esküdteknek: Sztajty Gyurka, Janity Luka, Sokác Mihály és Novákov Daniló.

— **Hymen.** Pancsováról értesülünk, hogy Wenger Lipót dr. ezredorvos oltárhoz vezette Gramberg Mariskát, özv. Gramberg Nándorné bájos leányát.

— **Köszönetnyilvánítás.** Bielek Zoltán urnak 5 frtnyi és Gedeon Béla urnak 30 krnyi adományáért köszönetet mond a helybeli „Iskolagyermek-barát“ egyesület vezetősége.

— **A délmagyarországi természettudományi társulat** orvos-gyógyszerészi szakosztálya Temesvárról ülést tartott. Ezuttal a szakosztály belgyógyászati referense: dr. Weisz Bernát tartott előadást a következő czimmel: „Tapasztalati adatok a lejárta ronszó toroklob járvány felől.“ A karársak által nagy figyelemmel kísért és élénk éljenzéssel fogadott érdekes előadás a társulat kiadványában legközelebb meg fog jelenni. A napirend második pontját dr. Szana Sándor társulati tag előadása képezte a következő czim-

mel: „A difteritisz speczifikus gyógykezelésének mai állásáról.“ Az előadások után kifejlődött élénk eszmecsereben dr. Bécsi Gedeon, dr. Pollák Bernát, dr. Stepper Vilmos, dr. Fischhoff és dr. Neubauer vettek részt. — Mivel még többen is kívántak a tárgyhöz szólni, elhatározták, hogy a dr. Weisz Bernát előadása kapcsán felállított pontozatok előzetes kitézése mellett, az eszmecsere tovább folytatására egy új szakülés hivaasék össze.

— **Francia borászok Aradon.** Két francia borász volt tegnap Aradon, kiket Lyonból hívtak meg herceg Szulkovszky, hogy pankotai szőlőtelepén az amerikai szőlőművelésére oktassák a munkásokat. A francia borászok bevágva ott a munkát tanulmányozták az aradmezei szőlőtelepeket s tegnap Aradra érkeztek, hogy itt látogatásokat tegyenek több szőlőbirtokosnál és borkereskedőnél. A francia borászok nagy elismeréssel nyilatkoztak az aradmezei amerikai szőlőtelepekről, s arról az áldozatkész ségről, melylyel a szőlőbirtokosok nálunk meghonosították az új szőlőt.

— **A pancsovai selyemgyárban** ismét megkezdtek a működést. Jelenleg csak 20 órása van berendezve s 30 munkás dolgozik benne. Időnként fokokként nagyobbítják a gyárban az üzemet.

— **Uj román lapok.** Egy tegnapi táviratunkban közöltük, hogy a délvidéki románok szervezkednek és ily czélból Temesvárot értekezletre gyűltek a román nemzeti párt délvidéki korifeusai. Az értekezlet, mely az 1881-iki szebeni program alapján állott, elhatározta, hogy 1894. január 1-étől mérsékelt irányú román lapot fog indítani. A Tribuna párti románok ezzel nincsenek megelégedve és — miként értesülünk — külön lapot indítanak meg, melyet Barczianu, a „Luminatoriu“ eddigi főmunkatársa szerkeszt s mely a legradikálisabb irányú lesz. E lap első száma valószínűleg már e hó 15-én megjelenik.

— **Állandó sorozó bizottság Fehértemplomban.** A honvédelmi miniszter ma sürgöny útján értesítette Temesvármegye alispánját, hogy a 83. számú hadkiegészítő kerülethez tartozott sorozó járások részére Fehértemplom városban, az előirt napokon leendő működéssel állandó sorozó bizottságot szervezett. Ennélfogva a dettai, verseczi, fehértemplomi és kubini járások hadkötélesei nem a 61. sz. hadkiegészítési kerület székhelyén, Temesvárott lesznek utállitva, hanem úgy mint eddig, Fehértemplomban. A fehértemplomi sorozó bizottság polgári elnökének az alispán Mina Nesztort, polgári orvosának pedig dr. Merkl Ferenc városi főorvosát nevezte ki.

— **Eltűnt gyermek.** Bocsárról írják, hogy a bocsári határban levő „keresztes“ hodályról Dobroka Pálnak 8 éves hason nevű kis fia szept. 25-én eltávozott hazulról azzal, hogy Bocsára megy. Látták is a bocsári uton menni, de azóta nyomtalanul eltűnt.

Törvényszéki csarnok.

A budavári merénylet.

(Távirati tudósítás.)

A hercegprimás elleni merénylet tárgyalását tegnap délután 4 órakor folytatták.

Zsitvay Leó elnök megnyitja a tárgyalást és jelenti, hogy megjelent a gyengélkedő primásnál és ugyanabban a teremben, a hol a merénylet történt, a hercegprimást úgy általánosán, mint részletesen kihallgatta. Nemkülönbön megtartotta a helyszíni szemlét is, egész alapos s mindazt megállapította és helyesnek találta, a mit a vizsgálóbíró erre nézve az iratokban előad s amit a tanúk vallomása is megerősít.

Jelenti az elnök, hogy az eskü letételére is felhívta a primást, a ki hivatkozva bíbornoki minőségére és egy régebbi törvényre, elégnek kérte tekinteni azt, ha vallomását lelkiismeretére való hivatkozással teszi meg. Az elnök ekkor a törvény előtti egyenlőségre és az újabb törvény alapján szövegezett esküformára utalt és arra kérte a primást, hogy tegye le az esküt. A primás megjegyezte erre, hogy mint Magyarország hű fia és a jog egyenlőség híve a polgári esküt letenni kész, azt az elnök tőle kivette úgy, a mint azt a bíróság előtt szokták.

Az elnök ezek bejelentése után felolvastatja a vallomásról szóló jegyzőkönyvet, mely lényegében a következő:

Első kérdése az volt az elnöknek, hogy honnan vette elő Csólics a kérvényt, mire a primás azt feleli, hogy a nadrágzséből vette elő. Látna benne, hogy igazságtalan elbocsátásról panaszkodik, megjegyezte, hogy ok nélkül senkit sem szokás elbocsátani, különben pedig majd írásban kap választ a kérvényére.

Elnök: Tett Csólics említést akkor Lóskayról?

— Szót sem szolt felöle, a nevét sem hallottam említeni.

— Eminenciád parancsára, vagy magától csepengett komornyik után a titkár?

— Nem emlékszem.

— Herczegség volt az, aki megintette Csólicsot, hogy kivezettetik?

— Nem, Kohl dr.

— Mily távolságban volt Csólics, amidőn herczegség odthagya?

— Ugy 2 vagy 1 1/2 lépésnyire volt tőlem.

— Okoztak-e a később dulakodók zajt?

— Nem hallottam, s mindjárt azt sem tudtam, hogy Kohl dr. megragadta.

Az elnök megjegyzi, hogy a dulakodás zaját a teremben levő erős szőnyeg felfogta.

Elnök: Hol volt eminenciád a dulakodás alatt?

— Később, amikor egy jalkiáltás figyelmessé tett, a pamlag mellett állottam. Azt nem is vettem észre, hogy Kohl meg van szurva.

— Panaszkodtak-e mások is Lóskay ellen?

— Egy panasz volt, de alaptalannak bizonyult.

— Sok alkalmazott bocsáttatott-e már el Lóskay kormányzósága óta?

— Nem.

— Mondta azt Csólics, hogy: „ez a kés herczegségnek volt szánva.”

— Nincs tudomásom róla, hogy a jelenlétben az megtörtént volna.

— Volt az a kés a kegyelmességében is?

— Kivettem valakinek a kezéből, de hogy ki volt az, — nem tudom.

A bíróság ennek meghallgatása után hozzáfogott Csólics folytatóságos kihallgatásához. A közzvaldó és védő még néhány kérdést intéznek a vádlotthoz, hogy tőle megtudják azt, a mi még nem nyert teljes tisztázást.

Havas közzvaldó: Mikor fogott a primásnak átadott kérvény megírásához?

— Pénteken délután, április 7-én.

— És mikor szánta el magát a merénylet alkövetésére?

— Szombaton, a mikor a kérvénnyel elkészültem.

— Ön a vizsgálat alatt azt vallotta, hogy ezentul csak arra várt, míg elfogy a pénz? Igaz ez?

— Igen.

— Mikor ott állt a primás előtt, mily feleletet kapott.

— Hogy ő nem bajlódhatik gazdasági dolgokkal.

— Mikor beszélt a feleségével utoljára és miről?

— Husvét táján, amikor panaszkodtam, hogy nem tudok álláshoz jutni.

— Mit ajánlott ő ekkor a figyelmébe?

— Kért, hogy ne tegyek valami rosszat.

— Annál a szerencsétlen esetenél, hogy és hol ragadta meg magát Kohl titkár?

— Arra már nem emlékszem.

E t v ö s: Határozott szándéka volt a primást megölni?

— Csak arra az egy esetre, ha elutasít.

— Miért fordult a primáshoz? Volt arra már példa, hogy ő intézkedik gazdasági ügyekben?

— Én úgy gondoltam: Ő az ur, ő parancsol mindenben.

— Mikor a titkár urat szurkálta, tett még kísérletet arra, hogy a primáshoz jusson?

— Nem is tehettem.

— Mondja meg itt a titkár ur előtt, hogy őt akarta-e megölni?

— (Kohl Medárd felé fordul és bünbánó hangon.) Szánom-bánom a tettemet, hogy a nagyságos urat megsértettem. Bocsásson meg nekem, talán az Isten is megbocsát akkor. (Kohl dr. igent int). Az Isten éltesse a nagyságos urat meg a kegyelmes herczegprimást is sokáig!

Elnök: Miért követte el a merényletet, mikor a primás nem utasította el, hanem inkább biztatta?

— Én nem vettem biztatásnak.

— Tudja mi az a lelkiismereti furdalás, ismeri ezt az érzést?

— Ismerem.

— No akkor mondja meg most, miért vette elő azt a kést. De ne hajtogassa megint csak azt, hogy szánom-bánom a bünömet.

— Azt hittem, nincs segítség a részemre. Előbb a herczegprimást akartam hasba szurni, azután magamat akartam megölni.

E t v ö s: E megható perczen mondott szavai után azt kérdelem: Megölni, vagy csak hasba szurni akarta a primást?

— Hát hasba szurni úgy, hogy megöljem. (Mozgás).

Az elnök ezzel a bizonyító eljárást befejezettnek jelenti ki és megindítja a perbeszédet.

Budapest, okt. 4. (A „Torontál” eredeti távirata.) A Csólics elleni bünper tárgyalása ma nyert befejezést. A közönség zsufolóságig megtöltötte a tárgyalási termet és nagy érdeklődéssel várta az ítéletet. A törvényszék elnöke ma délben hirdette ki az ítéletet. Csólicsot a vád és védbeszéd meghallgatása után gyilkosság és szándékos emberölés kísérlete miatt tíz évi fegyházra ítélték.

Irodalom és művészet.

* A „Vasárnapi Ujság” október 1-sei száma tizenhárom képpel s a következő tartalommal jelent meg: „A községi ünnepnapok.” (5 képpel: 1. A király megérkezésére várók a községi vasuti pályaháznál. Erdélyi M. pillanatnyi fényképe. 2. A király és a német császár bevonulása Kőszegre. 3. A német császár rohamra vezeti huszár ezredét. Jantyk Mátyás rajza. 4. Diadalkapu a király lakásához vezető uton. 5. Kőszeg város diadalkapuja a honvéd laktanya előtt. Cserna Károly rajza.) — „Norderney.” Endrödi Sándor költeménye. — „Mohács és vidéke.” (Képpel: „Az Orient hajó Mohács mellett.” Csérda Károly rajza.) — „A bélyei vadászterületeiről.” — „A Duna völgye a batinai leányvártól nézve.” (Képpel Paur Gézáról.) — „Ferencz Ferdinánd földközeli útja.” — „Vasárnapi Ujság” számára egy tengerész tiszt az „Erzsébet” hajó földézetén. — „Régi vadászatok.” — „Bombarnac Klaudius.” Verne Gyula legújabb regénye. Francziából fordította Huszár Imre. (Képpel.) — „Krieghammer Ödön lovassági tábornok, az új közös hadügyminiszter.” (Arczképpel.) — „Icolmskill.” Skóciai levél. Hegedüs Lorántól. — „Magyar gyalogság védelmi tüzharczban.” (Képpel, Kőszeg vidékén fölvetett pillanatnyi fénykép után.) — „Forradalom Braziliában.” (Arczképpel.) — „Egy régi munkatárs.” Két levél Edvi Illés Pátról. Közli Róna Béla. — Irodalom és művészet; közintézetek és egyletek; Sakkjáték; Képtalány stb. rendes rovatok. A „Vasárnapi Ujság” előfizetési ára negyedévre 2 frt, a Politikai Újdonságokkal együtt 3 frt. Megrendelhető a Franklin-Társulat kiadóhivatalában (Budapest, egyetem-utca 4. szám.)

Táviratok.

A király nevenapja.

Budapest, október 4. (A „Torontál” ered. távirata.) A király nevenapját nagy ünnepélyességgel ünnepelték meg a fővárosban. A középületek, magán házak díszesen fel voltak lobogozva. A templomokban ünnepélyes istentiszteleteket tartottak. A budavári Mátyás-templomban tartott istentiszteleten jelen voltak az összes Budapesten időző miniszterek, a hatóságok fejei, a katonaság képviselői. Ez alkalommal Cselka püspöki vikárius fényes segédlettel pontifikált.

Sándor király útja.

Budapest, október 4. (A „Torontál” ered. táv.) Belgrádból jelentik, Sándor szerb király tegnap éjjel a gyorsvonattal oda érkezett és ma d. e. fél 10 órakor a hadgyakorlatokhoz Kragujeváczba utazott.

Bokross Elek temetése.

Budapest, okt. 4. (A „Torontál” eredeti távirata.) Bokross Elek képviselőházi alelnök végtisztessége tegnap délután 3 órakor ment végbe, élénk részvétel mellett. A Sándor-utcai gyászház környékét kora délután nagy közönség szállotta meg és a rend főtartására Kolozsváry, józsefvárosi kapitány vezetése alatt két szakasz gyalog- és lovasrendőr vonult ki.

Fenn a második emeleti ravatalos teremben sereglett össze a gyászoló gyülekezet. Ott voltak: Wekerle Sándor min. elnök, Csáky Albin gróf, Hieronymi Károly, Fejérváry Géza báró és Szilágyi Dezső miniszterek. (A két erdélyi miniszter, Bethlen András gróf és Lukács Béla nem jelent meg.) Andrassy Gyula gróf, Berzeviczy Albert és Gromon Dezső államtitkárok, Bánffy Dezső báró a képviselőház elnöke, Andrassy Tivadar gróf másodalelnöke, Ábrányi Emil, Gyöngyös János és Bedő Albert miniszteri tanácsosok, Vadnay Andor osztálytanácsos, továbbá több orsz. képviselő, Szász Domonkos erdélyi ref. püspök, Beöthy László bihari főispán, Török altábornagy, Radnótfay őrnagy és még többen. A családtagok teljes számmal voltak jelen, köztük az özvegy, a ki egyre zokogott.

A gyászszertartást Horváth Sándor ev. lelkész végezte, a ki könyörgésében magasztalta az elhunyt érdemeit, végül rövid imát mondott. Megáldás után az Entrepris emberei leszegezték a koporsót, a melyre délután újabb hat koszoru érkezett. Ezután levitték az utcára s rátették a négyfogatu halottas kocsiira. A menet a Sándor-utczán, Muzeum köruton és Kerepesi-uton át haladt ki a keleti pályaudvarba. A halottas kocsit után lépdelték a kormány és a képviselőház tagjai. A miniszterek azonban a Kerepesi-ut elején elmaradtak a menettől. A menet lassan haladt végig a Kerepesi-uton, melyet mindkét oldalán nagy tömeg lepelt el s 1/2 óra tájban érkezett ki a keleti pályaudvarba. Nagy közönség várazkodott ott, alig tudtak a rendőrök rendet csinálni. A gyászoló családtagok az első oszt. váróterembe mentek s a halottas kocsi mögött csak Bokross Lajos és Béla s az elhunyt neje, Bánffy Dezső báró s több képviselők mentek. Így értek a teherfeladási oldalra, ahol a temetkezési egylet emberei a koporsót leemelték s elhelyezték a nagy szénával kipárnázott faládába, rárakván a képviselőház s a szabadelvűkör koszoruját. Erre a ládát beszegezték. A vasuti gyalog- és lovas- és lovasvitték a teherkocsira, melyen ez a felírás volt:

C. d. 9152. Podgyász mellék-kocsi s a reá ragasztott czédulán: Hulla gyorsáru, Kolozsvár.

Berakták a koszorukat, s a vasuti kalauz a halotszállító levél átvétele után a kocsit ajtaját becsukta.

A közönség erre elszéledt. 6 órakor a vonat elindult Kolozsvárra, ahova reggel 8 órakor ért.

Cassagnac vád alatt.

Budapest, október 4-én. (A „Torontál” eredeti távirata.) Párisból jelentik, hogy a minisztertanács mai ülésében az igazságügyminiszter közölte, hogy Cassagnac volt képviselő ellen megindították a fenytő eljárást az „Autorité”-ben szeptember 20-án megjelent cikke miatt, mely Santier tábornok ellen sértést foglal magában.

VASUT-ÜGYEK.

Magyar királyi államvasutak igazgatósága.

(Nyugotnémet-osztrák-magyar vasuti kötelek.) F. évi szeptember hó 15-én a fentnevezett vasuti kötelek forgalomnak II. rész 3. füzet díj-szabásához függelék lép életbe, mely teljes kocsirakományokban feladásra kerülő tengeri (kukoricza) és különféle takarmány küldeményekre, mint korpa, szárított maláta-törköly és moslék küldeményekre ideiglenesen mérsékelt közvetlen díjtételeket tartalmaz. Ezen függelék a részes vasutigazgatóságoknál 12 krért megszerezhető. Budapest 1893. szept. 3. A magy. kir. államvasutak igazgatósága, a többi részes vasutigazgatóságok nevében is. (Utánnomat nem díjaztatik).

Felelős szerkesztő: Dr. Brájler Lajos.
Főmunkatárs: Holtsy Jenő.

VASUTI MENETREND.

Érvényes 1893. évi október hó 1-től.

Nagybecskerek—Nkikinda				Nagybecskerek—Versecz				Versecz—Nagybecskerek				Szécsány—Párdány			
Sz.v.	V.v.	V.v.	Sz.v.	V.v.	V.v.	Sz.v.	V.v.	T.sz.	Sz.v.	V.v.	V.v.	Sz.v.	V.v.		
1 2 3	1 2 3	1 2 3	1 2 3	1 2 3	1 2 3	1 2 3	1 2 3	1 2 3	1 2 3	1 2 3	1 2 3	1 2 3	1 2 3		
Versecz ind.	—	—	220	Budapest ny.p.u.ind.	700	—	Báziás ind.	405	1145	Budapest ny. p. u.	—	—	—		
Párdány	—	—	350	Temesvár	950	—	Temesvár	—	12—	Nagybecskereken átind.	700	—	—		
Nagybecskerek	550	1225	740	Nagykikinda	320	—	Versecz	540	220	Szécsány	925	555	—		
Ellemér	609	1244	803	Nagybecskerek	805	—	Verseczrét	547	225	Módos	946	622	—		
Melencze	632	111	832	N.-Becserek-Bpart	812	415	*Temespaulis	553	232	Fény	957	635	—		
Kumán	649	129	854	*Sándor-udvar	827	435	Bethlentanya	601	242	Párdány ér.	1008	638	—		
Törökbecse-Aracs	715	204	932	Lázárföld	841	452	*Szivattyutelep.	611	255						
Beodra	749	23	1009	*Pusztá Kenderes	845	456	*Laudontanya	618	305						
Karlova	800	249	1024	*Lajosmajor	955	508	Nagymargita	627	316						
Nagykikinda (v.) ér.	840	329	1104	Szárca	907	530	Zichyfalva	639	329						
Temesvár	—	522	454	Szécsány (vend.) ér.	919	545	Györgyháza	661	345						
Budapest	125	—	655	Szécsány ind.	934	600	Szécsénfalva Ráros-								
				Bóka	947	616	Istvánvölgy	706	402						
				Kanak	1004	635	*Olécz	714	412						
				*Olécz	1013	646	Kanak	723	424						
				Szécsénfalva-Ráros			Bóka	789	444						
				Istvánvölgy	1022	703	Szécsány (vend.) ér.	751	459						
				Györgyháza	1032	717	Szécsány ind.	801	514	400					
				Zichyfalva	1044	741	Száresa	814	531	42					
				Nagymargita	1059	802	*Lajosmajor	826	545	437					
				*Laudontanya	1108	812	*Pusztá Kenderes	833	546	447					
				*Szivattyutelep.	1116	822	Lázárföld	842	603	447					
				Bethlentanya	1129	835	*Sándor-udvar	853	617	457					
				*Temespaulis	1137	847	N.-Becserek-Bpart	910	641	533					
				Verseczrét	1145	858	Nagybecskerek ér.	—	645	—					
				Versecz ér.	1149	903	Nagykikinda	—	1104	—					
				Temesvár	—	317	Temesvár	—	454	—					
				Báziás	—	325	Budapest	—	655	—					

Az éjjeli órák — esti 6 órától fogva reggeli 5 óra 59 percig — a perczek számjegyeinek aláhuzása által (600—599) vannak megjelölve.
A *-gal jelzett állomásokon a vonat csak feltételesen fel- vagy leszállás végett áll meg.

H I R D E T É S E K.

KOLERA ELLEN!

BORKIVONAT!

Csakis
szerecsen-
fejfel
valódi,
hamisítványoktól
óvakodjanak!

Kapható a
legfinomabb fűszer-,
csemege- és gyógyfü-
kereskedésekben,
gyógyszertárakban,
kávéházakban és
czukrászdákban.

Vezérképviselők: (540—20.9)
PFAU és TARSA, FIUME.

6839. tlv. szám 1893. (608—1.1)

Árverési hirdetményi kivonat.
A nagybecskereki kir. tszék mint telekkönyvi hatóság közhírré teszi, hogy Stepanov Obrad szerbelleméri lakos végrehajtónak, Popov Milos szerbelleméri lakos végrehajtást szenvedő elleni 1007 frt

76¹/₂ kr. tökékövetelés és jár. iránti végrehajtási ügyében az árverést elrendelte.

Ennek folytán a nagybecskereki kir. törvényszék területében levő Szerbellemér községi 65 sz. tjkvben 2068. hr. szám a. felvett 270., □-ól szőlő 104 frt, a szerbelleméri 133. sz. tjkvben 303., 304/b. hr. sz. a. felvett 128. sz. ház 400 □-ól beltelekkel 423 frt, ugyanott 2918. hr. szám alatt felvett 133¹/₃ □-ól szőlő 54 forint, ugyanott 1194/b/2., 1478/b/2., 2217/b/2. hr. sz. a. felvett 2 hold szántó 550 forint kikiáltási árban 1893. évi december hó 9-ik napjának d. e. 10 órakor Szerbellemér községénél megtartandó nyilvános árverésen következő feltételek alatt fog eladás alá kerülni.

1. Ha a megállapított kikiáltási áron felül ígéretet senki sem tenne, az árverésre kitűzött birtok szükség esetén a kikiáltási áron alól is el lesz adandó.
2. Árverezni kívánók tartoznak az ingatlan kikiáltási árának 10 százalékát vagyis 10 frt 40 krt, 42 frt 30 krt, 5 frt 40 krt és 55 frtot készpénzben, vagy az 1881:60. tez. 42. §-ában jelzett árfolyammal számított s az 1881. évi nov. hó 1-én 3333. sz.

a. kelt I. M. rendelet 8. §-ában jelölt óvadékképes értékpapirban a kiküldött kezéhez letenni, vagy az 1881. évi 60. tez. 170. §-a értelmében a bánatpénznek a bíróságnál történt előleges elhelyezéséről kiállított elismervényt átszolgáltatni.

Az árverési feltételek többi pontjai a hivatalos órák alatt ezen kir. törvényszék tlkönyvi irattárában s Szerbellemér községénél megtekinthetők.

Kelt a nagybecskereki kir. törvényszék telekkönyvi hatóságánál 1893. évi szeptember hó 16-ik napján.

Hadzsics,
kir. törvényszéki bíró.

Egy jó családból való, kellő előképzettséggel bíró

gyakornok
azonnali alkalmazást nyerhet a
"Torontálmegyei takarékos és hitelbank"-nál. (609—3.1)

Tudósítás.

A bekövetkező téli évadra bátorkodom az általános legjobbnak és legolcsóbbnak elismert

tűzelőszert, az én

Kitünő porosz kockaszénemet,

továbbá elsőrendű légszesz-koksomat, melyet mint minden évben, úgy az idén is nagy mennyiségben raktáron tartok, ajánlani. Szíves megrendeléseket kérve maradok

(562—6.3)

kiváló tisztelettel

Daun Gyula.